

Inserati se sprejemajo in voljš
tristopna vrsta:

3 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " " " 2 "
15 " " " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se
cena primeroma zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo

Naročnino prejema opravništvo
administracije in ekspedicija: a
Starem trgu h. št. 16

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
za pol leta . . . 5 " — "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na Bregu hišna
števil. 190.

Izhaja potrikrat na teden in sicer
v torek, četrtek in soboto.

Ljudski tabori.

Že zadnjič smo povedali, da so trije odlični narodnjaki okrajno glavarstvo ljubljanske okolice prosili dovoljenja na udmatskem pašniku 12. t. m. osnovati ljudski tabor, na katerem bi se razgovarjali o izhodnem vprašanju in o koristih države avstrijske na iztoku. Ta misel je bila hvalevredna in jako prilična ter narodu našemu tako po volji, da hočejo, kakor se nam iz raznih krajev poroča, tudi pri drugih okrajnih glavarstvih vložiti enake prošnje, in da se je med narodom našim pričelo živahno gibanje. Našim Turkom to pač ne bo po volji in že zdaj jih slišimo godrnjati, čemu da je teh taborov treba, toda gospoda ta ne sme prezirati, da tega gibanja nismo mi pričeli, ampak tisti ljudje, ki v svoji gorečnosti vdani za Turka, hočejo po vsej sili našo državo zaplesti v vojsko z Rusom. Če bi oholi Madjari ne bili pričeli hujskanja zoper najbolj zanesljivega zaveznika avstrijskega, bi se tudi naši ljudje ne bili zganili ter razvoj in razsodbo v iztočnih zadevah z mirno vestjo in zaupljivo prepustili tistim možem, ki so po službi in po stanu svojem poklicani braniti in varovati koristi avstrijske. Še bolj pa bo potreba tem hujskalcem resno stopiti nasproti, če pomislimo, kedo da je dal povod ljudskemu shodu, ki so ga bili nedavno Madjari napravili v Budapešti in kterega sedaj ponavljajo tudi po drugih mestih ogerskega kraljestva. Mož, ki je vse to provzročil in prav nalašč zarad tega prišel iz Carigrada, je glasoviti

Klapka, ki je l. 1848 vodil puntarske Madjare, in tudi l. 1866 s Prusi spletke koval zoper Avstrijo ter nabiral madjarsko legijo, ki se je imela vdeležiti vojske z našim cesarjem. Že to bi zadostovalo, da se spozna pravi namen budapeškega tabora, kterega pa še bolj pojasnuje preslavljanje tega puntarskega generala po predsedniku omenjenega shoda. Ta „general“ je bral pred zbrano množico, ktere je bilo neki okoli 8000 ljudi, neki govor, v kterem je preslavljajal Turke in njihovo hrabrost, s katero so premagali Ruse v Aziji, Srbe in Črnogorce! Veliko je vedel povedati tudi o grozovitostih, ktere Rasi počenjajo po Bulgarskem, o grozovitostih Turkov pa je čisto molčal. Tudi zadnji govornik Helfy je omenjal teh grozovitosti in potem zbrane vprašal, če hoče li Evropa vse to mirno gledati, ter jih tako vnel, da so vsi razburjeni kričali: „Zgrabimo za orožje.“ Toliko se je pa naposled vendar le potolažil, da tega (namreč vojske) tabor ne more naravnost zahtevati, pač pa zamore odločno trjati, da naj se Rusi ustavijo z močnim poveljem, in če bi bilo treba tudi s topovi.

Enake tabore, kakoršen je bil v Budapešti, začeli so sedaj Madjari sklicevati po raznih mestih, in pri vsakem odmeva divji krik madjarskih Turkov: „Zgrabimo za orožje.“ Tako nas tedaj hoče peščica Madjarov v vojsko zaplesti z Rusom, samo da bi Turki še dalje zamogli gospodovati v Evropi in zatirati kristjane in Slovane. Če bi bilo mogoče, da bi Madjari sami šli v boj zoper Rusa in sami trpeli škodo, bi rekli, naj bo, slobodna jim

pot; čim več jih bode padlo na vojski, tem boljši bo za druge narode v kraljestvu ogerskem. Toda oni hočejo vsifiti vojsko celí Avstriji, oni zahtevajo, da naj naši sinovi v boj gredo, naši državljani pa plačajo stroške. To pa ne more in ne sme biti. Če Madjari tako zelo ljubijo svoje pobratimce „Turke,“ naj pobero kopita in naj se preselijo v Turčijo ali pa s Turkom vred v Azijo; v Avstriji za njimi ne bodemo plakali in gotovo mirnejši, zadovoljnejši in ceneje živeli brez njih kakor pa z njimi. Prebivalcev se nam tudi ne bo manjkalo, ker bodo po odhodu Madjarov Slovani s Turškega prav z veseljem hiteli k nam in se naselili v zapuščeni Ogerskej in jo gotovo še bolje obdelovali kakor leni Madjari. Toda tega Madjari nočejo; oni hočejo biti gospodje pri nas in gospodovati čez narode slovanske prav po turško, ter v zvezi s Turki strahovati celo Evropo. Na omenjenih taborih dražijo in psujejo Rusijo, ki teh psov ne bo pozabila. Če bi tedaj drugi narodi molčali, bi utegnili soditi, da so z Madjari enih misli in se prilično maščevati ne samo nad krivimi Madjari, ampak tudi nad drugimi nekrivimi narodi. Da se to odvrne, treba je Madjarom nasproti očitno izjaviti stališče drugih narodov in odločno pokazati, da v hujskanju zoper Rusijo nimajo z njimi nobenega deleža in da tudi turškega barbarstva ne marajo več gledati v Evropi. Treba je javno pokazati, da narodi avstrijski cenijo dobrote, ki jih je Rusija že tolikrat skazala našemu cesarstvu in da prijateljstvo njeno smatrajo za najboljšo porošstvo

Vamberi.

Madjarsk derviš filolog.

(Iz ruskega poslovenil Slavin.)

Ime „Vamberi“ je pri nas (na Ruskem) postalo znano 60. leta, še bolj pa l. 67., ko se je soznanilo naše občinstvo v ruskej prestavi z Vamberijevo knjigo „Potovanje po srednji Aziji“. V tem času smo spoznali v Vamberiju tudi publicista, ki je motril z zavidljivim očesom naše vojne vspehe v srednji Aziji in kazal Angleškej, kakšna nevarnost jej žuga od te strani. Vamberi ni za vsacega čitatelja zanimiv, ker on ima svoje predsodke, kterih ne opusti ne za trenutek. On naglašava v enomer, da civilizatorični poklic v srednji Aziji pripada Angleškej, ne pa barbaričnej Rusiji; on ne more razumeti ravnodušja, s kterim boje Angleži spremljajo naša vojna delovanja v Aziji, kjer se bo kmalu sprijel angleški „lev“ z ruskim „medvedom“. Sicer se pa lahko zgodi — pravi on — da bi si „lev“ in „medved“ plen bratski razdelila, ali dobro bi ne bilo. On govori vselej ponižno, kakor derviš-filolog. Zarad te svoje prilizano zvičajne ponižnosti se je že Vamberi, kakor publicist, pristudil tudi takim novinarjem, ki so Rusiji neprijazni.

Ves drugačen se nam pa pokaže Vamberi na svojem potovanju, kjer popusti na strani narodne in publicistične namene. Potovanje madjarskega učenjaka po srednji Aziji je izgled nevstrašenosti, srčnosti in trpkosti. Da bi izpolnil nalogo svojega potovanja, je zedinil nepopisljivo previdnost in premaganje samega sebe z željo s pridobljenimi vspehi se okoristiti. Njegovo potvanje se sme po vsej pravici prištevati k najznamenitnejšim našega časa.

Najbolj ga je gotovo nagnilo k temu težavnemu podvzetju narodno samoljubje in za tem tudi vednostna znatiželjnost. Njegov namen je bil preiskavati po primerjevalno-jezikoslovnem potu, v kakšnej zvezi je madjarski jezik z mnogobrojnimi turškimi in finskimi jeziki. Iz tega sledi naravno tudi rešenje za madjarsko narodnost važnega vprašanja: je-li ta narodnost osamljena v sredi družih evropskih narodnosti? Da pa k podobnim vprašanjem spodbuja narodno samoljubje v našem času, je čisto razumljivo. Spoznanje samega sebe je vogelni kamen za vsako narodnost, spoznanje zibelj svojega jezika, njegov pomen in določujoča moč za domačo zgodovino je bistvo pri zgodovini svoje narodnosti. No Madjarska ima ne gledé na to še mnogo posebnega, mnogo izjemnega. Madjarsko poluazi-

jatsko gospodstvo je gotovo zelo zanimiva prikazen za vsacega zgodovinarja, ljudopisca in jezikoslovca. Madjarsko je vtaknjeno kakor velik klin v sredo med tevtonske in slovanske narodnosti. Madjarski jezik je vzbujal s svojimi posebnostmi veliko zanimanje v Evropi že v trinajstem stoletju. Že tačas so spoznali njegovo sorodnost s turško-tatarskim, posebno z baškirskim ali, kakor so ga tačas imenovali, paskatirskim jezikom.

Leta 1353 je namreč opazil Viljem Reusburski, potujoč ob Volgi, da govori baškirsko pleme živeč na Janku soroden jezik z madjarskim. Natančno je pa mislil dokazati učenj Hiamarti l. 1799 sorodstvo madjarskega jezika z ogro-finskimi narečji. Zmerom večji razvitek jezikoslovnega preiskavanja iztočnih jezikov je pa pokazal, da spada madjarski jezik k altajskemu korenu, čegar glavneja odrastka sta finski in tatarski jezik. Vamberi je hotel za tega del natančneje spoznati ta dva jezika in res si je nabral ogromnega jezikoslovnega in kulturnega gradiva, toda vprašanje samo je pustil nerešeno.

O svojih potnih dogodivščinah nam poda Vamberi samo nekoliko črtic v predgovoru k svojej knjigi. „Rodil sem se, — piše on, — l. 1832 na Ogrskem v mestu Duna-Scerdaheli

njegovega obstanka. Misel tedaj, ki je rodila prošnje za tabore, je rodoljubna, avstrijska misel, meri ne le na korist zatiranih in za svojo svobodo se borečih sobratov na Turškem, ampak še veliko bolj na odvrnitev vsaktere nesreče od našega cesarstva, v katero bi ga rogoviljenje madjarsko rado spravilo, in na vtrditev Avstrije. Zato pa tudi za trdno pričakujemo, da nam vlada naprošenih taborov ne bo odrekla.

Hrvašk glas o taborih.

Pod naslovom „Tabori v Ljubljani in Zagrebu“ piše „Obzor“: „Ni samo pusti slučaj, nego leži v sami narave stvari, da se bodo v kratkem zbrali tabori v Ljubljani in Zagrebu. Slovenci in Hrvatje imajo enake narodne in politične interese v sedanjem in bodočem času, pa ako hočejo oni biti rešeni in zjedinjeni, je to odvisno od preustroja iztočnih odnošajev. Povsem je tedaj naravna briga, ki se kaže v tistem času v Ljubljani in Zagrebu.“

Istina je, da so te izjave bile klicane po nasprotnih izjavah na Ogerskem. Pa narodni tabori, ki se imajo zbrati v Ljubljani in Zagrebu, ne bodo upirali svojih oči na Ogersko, ampak na iztok. Vsak narod v monarhiji sme imeti simpatije, za kogar mu drago. V tem nima ne eden drugemu kaj ukazovati, še manje bi bilo svobodoumno, da zaradi izjavljenih simpatij drug družega grdimo. Kakor bi imeli to za nedopuščno surovost, ko bi Madjari grdili Slované zaradi njih simpatij, tako se bomo tudi mi surovosti varovali, da bi tuja mnenja s psovkami napadali. Pa v velikem prepiru, ki ga je rodilo iztočno vprašanje med narodi monarhije, nima odločiti nikaka simpatija, ampak dobro prevdarjena korist monarhije in njenih narodov. Če Madjari mislijo, da v njihovem interesu leži obstanek Turške in robstvo bratovskih nam narodov, se morajo na taborih v Ljubljani in Zagrebu navajati trezni razlogi, da obstanek Turčije ni potreben ničemu in nikomur na svetu, ampak da svoboda in kultura zahtevate nujno njen konec. Nič pa na svetu ni ložega, kakor da si monarhija v tem slučaju zavaruje svoje interese,

samo ako se jej politika ne bo ravnala po želji enega naroda, ampak po zahtevah resničnih potreb.

Nikdo temu ni kriv, nikdo tega ne more odvrniti, da mora rešitev iztočnega vprašanja slovanskemu življu v monarhiji koristiti. To je naravni nasledek zgovinvskega razvitka, in z njim mora monarhija računati, namesto da bi se mu ustavljala. Je mar monarhija dovolila in naredila uravnanje Ogerske na ljubo madjarskim sanjarjem? Ali ne marveč za svojo potrebo, ki je nastala z zgodovinskim razvitkom? Nov zgodovinski razvitek zahteva nove potrebe in pogodbe, ne prašaje, s kom, marveč z onim, na kogar se moč monarhije upreti more in mora, o teh predmetih bodo razpravljale ljudske skupščine v Ljubljani in Zagrebu, ter vsi monarhiji dokazale, da jih ne vodi slepa strast, ampak velika politična misel. Monarhija in njeni predstavniki morajo spoznati, da stolp, sestavljeni iz slovanskega življa ima trdnost marmora in more izpolniti svojo nalogo v skupnosti monarhije — toliko v svojem interesu, kolikor v prid njene trdnosti in moči.

Ni v naravi Slovana, da bi želel čez druge gospodovati; da Slovan živi, ni treba, da bi moral za to kdo drug umreti, ali Slovanu tlake delati. On se zamore pogoditi v monarhiji za ceno vsake svobode in ravnopravnosti, vsakega narodnega in političnega razvitka. Zato je pa tudi pogodba z njim lahka in koristna za monarhijo. In proti iztoku jej odpira vrata, ki jih peklenke sile ne morejo zapreti in porušiti. Če pomsgajo tabori v Ljubljani in Zagrebu, da se te razmere razbistrijo, tedaj so v dober čas došli tako Slovanstvu, kakor monarhiji.“

Z bojišča

V Izraelu je veliko veselje zaradi zmage turške pri Plevni. Črnovidci med Slovani pa jadikujejo, kakor da bi bilo že vse izgubljeno. V istini pa na tej bitvi ni toliko važnosti. Rusi niso mogli Plevne vzeti, ker jih je bilo premalo, komaj 40.000 proti 80.000 Turkov; tedaj je bilo Rusov ravno pol manj, in vrh tega so bili Turki še zašancani, Rusi pa so

se morali na planem boriti. Misel, da bi bili ruski vojaki vsled te nesreče pogum zgubili, je čisto napačna. Vsi poročevalci pišejo, da je v ruski armadi veliko navdušenje, ter da so si končne zmage svesti. Kako energično postopa Rusija in kako malo misli odjenjati, to pričajo najnovejši telegrami. Car je dal ukaz, da se ima prvi razred narodnega opolčenja (deželne brambe) k orožju poklicati. To bo dalo 188.000 novih vojakov. Ravno tako ima vsa garda takoj v Bulgarijo odrinuti. Ta ukaz carjev je vzbudil po Ruskem veliko navdušenost.

Drugi telegrami pravijo, da se prvi Varni že dva dni bijejo, in sicer Turki pod Mehemet Ali pašo, Rusi pa menda pod Zimmermannom. Rusi so že mnogo ljudi zgubili. Tako jih je padlo pri Plevni 6000, pri Nikopolji 2000, itd. Ves svet je sodil, da Turkov v Bulgariji ne more biti mnogo čez 100.000, sedaj se pa kaže, da jih mora biti nad 200.000, morda celo 300.000. Potem je, se ve da, Rusov premalo, ker oni kot napadalci potrebujejo veliko premoč, kajti Turki se branijo za trdnjavami in šancami, in ne potrebujejo toliko ljudi.

Če ruska pomoč le še ob pravem času pride, potem ni dvomiti, da bodo Turka zadržali. Govori se tudi, da bodo Srbi vendar le v boj stopili. To bi se naj bilo že davno zgodilo, 100.000 mož je vendar lepa pomoč za Ruse!

Vpraša se le, kje je vzel Turek toliko denarja, da zamore take velike armade vzdržavati, ko že lani ni imel za svojo vojsko ne groša, ne kruha? Vse kaže na Angleža, in govori se, da se Turek vojskuje na angleški račun; v Aziji komandirajo celo angleški generali.

Mohamedovo zastavo hočejo Turki tačas razpeti, kedar pridejo Rusi v Drinopolje. Tačas bodo padli po kristjanih in vse pomorili. Še bo tekla kri, da bo joj!

Iz Carigrada se 4. avgusta poroča, da se je v Aziji vnel boj med Muktar-pašem in Rusi, ki so dobili zdatno pomoč in Turke napadli. Z evropskega bojišča ni nič novic; Reuf paša je došel v Carigrad, kjer skušajo spraviti Damata pa Midhata paši.

v požunskem komitatu. Spodbujen po osebnej nagnjenosti sem se vadil že v detinstvu v nekaterih evropskih in azijskih jezikih. Početkom me je zanimala samo iztočna in zapadna literatura, pozneje sem pa dobil veselje za preiskavanje vzajemnih jezikoslovnih razmer. Sledé izreku: spoznaj samega sebe, sem se začel poglavitno zanimati za sorodstvo in izvir rodne jezika. Zarad praktičnega izučanja izhodnih jezikov se je napotil Vamberi v Carigrad. „Po večletnem prebivanji v turških hišah, — pravi Vamberi dalje — in s pogostim obiskovanjem turških šol sem postal skoraj Turek, da, še celo effendi“. Ta odkritosrčna izjava nam dobro pojasnjuje Vamberijevo turkofilstvo, kakoršno nahajamo v njegovih večjih in manjših spisih. Od tod izvira tudi njegova bojazen ruskih „barbarskih“ zavojevanj v srednji Aziji.

Dalje piše Vamberi:

„Zarad obširnejih jezikoslovnih preiskovanj sem se podal v oddaljene kraje srednje Azije in pustil sem službo effendi-ja“. To zadnje dostojanstvo si je pridobil v Carigradu, kjer je pridno obiskoval izlamske šole in knjižnice.

„Moje zanimanje pri odpotvanji v Azijo je bilo najbolj nagnjeno za socialne in poli-

tične razmere, značaj, nrvnost in običaje stanovancev srednje Azije. Ali glavni namen mojega potvanja so bila jezikoslovna preiskavanja, ktera hočem po dovršenem pilenji predložiti v presojevanje učenemu svetu. . . . Nekoliko mesecev sem hodil jaz po Aziji pokrit samo s kakšnimi cunjami, brez neogibno potrebnih sredstev za preiskovanja in v vednem strahu mučne smrti. Bil sem v krajih, kjer je „poslušati“ sramota, „spraševati“ prestopok, „zapisovati“ pa — smrten greh“.

Iz Teherana se je napravil Vamberi v Samarkand, toraj je moral prehoditi vso srednje-azijsko puščavo med 52° in 68° dolgosti. Opisovaje vse to potovanje je mogel Vamberi reči brez vsega bahanja „da je prehodil take kraje, kjer še ni bilo pred njim nobenega Evropejca in da se tičejo njegova opazovanja tacih predmetov, kakoršni so bili do sedaj čisto malo ali še celo nič opisani“.

Ker je Vamberi navdušen turkofil, zatega del so mu bili tudi Turki spremljevalci in pokrovitelji na njegovem potvanji. Predstavljal se je zvijačnim in previdnim Azijatom za sultanovega dostojanstvenika ali effendija; kadar se je pa naziv effendija sumljiv zdel pri turkestanskih naseljencih, se je pa predelal v derviša t. j. ubožnega turškega meniha, kateri

potuje samo zarad rešenja duš. Marljivo je prepeval s svojimi sopotniki „v slavo Allahovo“. Če se je pa Vamberijev ponos njegovim tatarskim sotovarišem sumljiv zdel, jih je pa potolažil s tacimi ali enacimi besedami: „Davno že jaz srčno želim videti Turkestan, ta edini kraj, ki čisto hrani izvir izlamske čednosti, in obiskati pravične v Hivi Buhari in Samarkandu. Ta misel me je privedla iz Ruma (Turčije) in sedaj hvalim Boga, da mi je poslal tovariše, s kterimi morem pot nadaljevati in tako spolniti svojo željo“. Po takem navdušenem govoru so se Tatarji popolno vmirili in rekli so: „Mi smo pripravljani biti ne samo tvoji prijatelji temuč tudi tvoji sluge“. „Jaz vem, prijatelji moji, — je nadaljeval Vamberi — da je ta svet gostilnica, kjer si odpočijemo le za nekoliko dni svojega življenja. Sedanji muzulmani se mi zdé jako smešni, ker oni ne skrbé samo za juteršnji dan, ampak že za deset let naprej. Vzemite me, prijatelji, seboj, izvlecite me iz brezdna zmotnjav, v kterih sem že skoraj popolno omagal“.

Taka zvijačnost mu je zmerom pomagala. Zarad njegove verske gorečnosti so ga imeli muzulmanski Tatarji za vnetega derviša in ga sprejemali v svoje karavane. Včasih ga je nekoliko izdala njegova evropska znatiželjnost

Politični pregled.

V Ljubljani, 6. avgusta.

Avstrijske dežele.

Na Dunaji so zadaje „zmage“ Turkov naredile, da so se čuli nekteri glasovi zoper potrebo mobiliziranja Avstrije. Po tem je gotovo, da hoče Avstrija pripravljena biti le zoper Rusa; če Turek zmaguje, jej je menda prav, čeravno nek vladen list temu oporeka, češ, da Avstrija se oborožuje, naj zmaguje doli na jugu kdorkoli.

Turkoljubno taborovanje Madjarov je začelo tudi že Dunajčanom presedati najbrž zavoljo tega, ker so zbudili druge narode k nasprotnemu taborovanju.

V Zagrebu in v Levovu se pripravljajo za protiturške tabore. Kje so pa Čehi? O teh še ni nič slišati. — V Zagrebu bodo imeli tabor prihodnjo nedeljo. V Levovu pa ga je vlada prepovedala.

Vnanje države.

Ruski rodboljubi v Moskvi so sklenili cesarju Viljemu poslati zaupno adresno zaradi odkritosrčne in lojalne politike na izhodu, za kneza Bismarcka pa gospe moskovske pletejo prekrasen tepih. Avstrija pa postaja čedalje bolj osamela.

Berolinskim vladnim listom turkoljubne burke Madjarov nikakor niso všeč. Iz tega je sklepati, da, če bi Avstrija vstopila se Rusom na pot, bi se to zgodilo zoper voljo prusko. Ali bi bilo zdaj to Avstriji koristno ali škodljivo, naj razsodi Andrassy.

Srbski knez je izdal ukaz, ki sklicuje 3000 mož za varstvo meje in veli tudi vojne priprave dopolniti.

Rumuniji hočejo na Dunaji vso odgovornost za vojsko sami prepustiti tedaj je ne priznajo za družnico Rusije.

Izvirni dopisi.

Iz Ljubljane, 4. avgusta. (Predlog.) Gospod urednik, dovolite mi, da v Vašem cenjenem listu stavim neki predlog. Nemškutarji pravijo: „mi smo Kranjci, ne pa Slovenci“, in nečejo od slovenskega nič slišati. Pustimo jim to veljati, in primimo jih za besedo: če so Kranjci, naj spoštujejo Kranjca, če ne poznajo slovenskega jezika, potem naj govorijo pa „kranjski!“ Jaz sem že na več

še celo v sredi izlamskih učenjakov. Tako ga je zanimala „stena Iskandera (Aleksandra Velicega).“ Muzulmanski učenjak Kizil-Ahond je izrazil Vamberiju svoje misli o tej steni v čisto izlamskem duhu in se je čudil, da se „derviš“ ž njim ne vjema.

Pripovedovanje Vamberijevo o Buhari in Samarkandu je zelo zanimivo posebno, kadar se opisuje življenje azijskih kočevnikov (nomadov). V pogovorih ž njimi se nam kaže Vamberi natančnega in zvedenega dušoslovca in le tako mu je bilo mogoče preštudirati izlamsko obredno in bistno stran, o čemur nas prepričuje njegova nedavno izišla knjiga „Der Islam“. Tu naj še opomnimo, da je Vamberi popotoval po Aziji 62. in 63. leta in sestavil svoj potopis 64. l. Vzetje Taškenta po Rusih v jeseni istega leta opomni samo v eni opazki. V tej knjigi izrazuje še došti zmerno svojo neprijaznost proti Rusom; kolikor bolj so pa potem Rusi v Aziji napredovali, toliko bolj je tudi on napredoval v svojej ruskej neprijaznosti.

*) Po muzelmanskem mnenju je bil Aleksander Macedonski blagočasten muzelman, kteremu so služili tudi podzemeljski duhovi.

takih tičev naletel, pa kedar sem jih prijel zastran jezika, so zmirom rekli „več jezikov, ko eden zna, več velja“, in s tem se hočejo izgovarjati, da nemškutarijo. Oprostimo jih tedaj slovenščine, in recimo jim tako-le: „če ste Kranjci, tedaj pa spoštujte vsaj sami sebe, pa govorite kranjski, in držite se Kranjcev, pa nikar ne volite privandranih Nemcev! Domoljubje nič ne trpi, ali govori kdo čisto slovenščino, ali pa ljubljanski dialekt, vsaj se narodnost obrani. Nemškutarija se širi najbolj po nemškem govorjenju; naši „Kranjci“ govorijo in pišejo le nemški, ne pa kranjski, in vlečejo z Nemcem, ne pa s Kranjcem, ker vsi izvoljeni nasprotniki se štejejo med Nemce, ne pa med Kranjce, in bili bi še razžaljeni, če bi jim kdo rekel, da niso Nemci. Ali ni tedaj žalostno za nas „Kranjce“, da se naši prvi moške sramujejo Kranjci biti, da se silijo med Nemce? Po šolah dajo svoje otroke za Nemce vpisati, da se jim ni treba zaničevanega „kranjskega“ ali slovenskega jezika učiti. In če ste Kranjci, zakaj pa vaš list „Laib. Tagblatt“ ne izhaja v „kranjskem“ jeziku, ampak v nemškem? Pojte se solit s svojim kranjstvom. In če ste „Kranjci“, zakaj pa s Turkom vlečete, kateri je vso Kranjsko deželo tolikokrat opustošil, požgal, moril in skrunil? Že na tem se pozna, kakošni tiči da ste, tu se vidi, koliko srcá imate za „kranjsko“ deželo, ker s turškim divjakom držite, ki je tako žalostne spomine zapustil pri nas, da se ga naš narod še sedaj po več stoletih kar z grozo in trepetom spominja! In zakaj zabavljate čez Rusa? Kdaj nam je on še kaj žalega storil? Ali je on kedaj že požgal in moril med nami? Ali ni Rus še vedno našemu cesarju pomagal? Ali mar Ruse zato sovražite, ker so z vami enega rodu, ker je ruski jezik vašemu „kranjskemu“ podoben? Bodite vendar pošteni, premislite malo, pa izpoznavte, da ste na čisto krivi poti, da vaša reč nikoli zmagati ne more, ker je skoz in skoz puhla in krivična.

Iz spodnjega Štajarskega, 4. avgusta. Glas, da so domoljubi v Ljubljani vložili prošnjo za tabor, je tudi pri nas našel prijeten odmev. Vsak je prepričan, da bi na taborih o sedanjem burnem času sošlo se ljudstva na tisoče in tisoče, ker je blagor posameznega državljanu trdno zvezan z blagorom cele monarhije. Zdaj ljudstvo ni več mrtvo, zaspano, ampak se živahno giblje, prodrla je pri njem spoznanje, da madjarska in sploh turkoljubna politika Avstriji nikakor ne more biti v prid. A tudi „turški“ politikarji naši so spoznali, da velika večina avstrijskih narodov ni zadovoljna s tako politiko, da se jim ne zdi prav, ako Avstrija pleše, kakor jej Andrassy gode; zato so brž oglasili se proti taborom po slovenskih deželah, čeravno so nasproti taborskemu rogovilenju na Madjarskem popolnoma molčali. Dunajski listi turške barve kar naravnost zahtevajo in pričakujejo od vlade, da bo tabore, na katerih bi se utegnilo ljudstvo oglasiti zoper turkoljubno politiko, prepovedala. Tedaj bi bilo Madjarom dovoljeno, uganjati turkoljubne burke, slovenskim narodom pa ne, protestirati proti taki Avstriji gotovo ne koristni, ampak naravnost škodljivi politiki.

Kar strmeti mora človek nad predrznostjo takih ljudi. Graška „Tagespost“, ki se kaj rada baha, da je svobodoljubna in demokratična, n. pr. piše o nameranih taborih po Slovenskem: „Slovenci nočejo zaostati. Politični živinozdravnik dr. Bleiweis in njegovi tovarši hočejo skovati Rusom prijazno resolucijo, toda deželna vlada bo najbrže ta tabor

prepovedala in gospodom osnivalcem vzela priliko blamirati se“. — Iz teh besedi je razvidno, kako zaničujejo nas Slovence tisti, ki hočejo biti v Avstriji gospodje. Mi pa jim pokažimo na taborih, da tudi mi nekaj veljamo in da se čez nas ne bo moglo kar meni nič tebi nič prestopiti „na dnevni red“.

Iz Koperskega okraja, 3. avgusta. (O zedinjenji slovenskih časopisov.) Stari Svatopluk je pač dobro poznal narod, kterega je dolgo in slavno vladal, zato na smrtni postelji svojim sinovom ni priporočal, naj pod svojo oblast skušajo pridobiti novih zemlja, ali naj s hrabrostjo preslavljajo svoje ime, — ne, ampak, složni bodite, je rekel, da vas sovragi premagali ne bogo! Dobro je znal, da Slavjan ni slavohlepen, tudi ne išče gospodstva čez druge narode, a v svoji hiši hoče biti svoj gospod, prost, zato ne prizna rad nobenega poglavarstva, posebno precej nasprotuje, ako bi se od roda kdo hotel povzdigniti čez druge. Iz te svobodoželjnosti, kateri je primešano precej nevošljivosti, izvira nesloščina Slavjanov med seboj. A ker je Slavjan od narave miroljuben in ne vojak, in ima v svoji ponižnosti tudi neko posebno plaho spoštovanje (respekt) pred vsako tujo stvarjo, večidel mirno trpi tujca gospodarja, ki ga je podjarmil, ker je bil nesložen v sebi. Tako si moremo razložiti prikazen, da najštevilnejši narod evropski zdihuje pod tujčevo peto, hira in gine. Prepriča nas o tem pogled na bivše Slavjane na zdajšnjem trdonemškem Pruskem, zdajšnje lužičke Srbe, beneške Slovence, Slovake na Ogerskem, in ako hočete tudi zadnje volitve na Kranjskem. Lepo izjemo delajo Slavjani na balkanskem poluotrovcu, ki tolikokrat premagani, vendar zopet in zopet poskušajo otresti sužniški jarem. Ali tudi njih je slavjanska nesloščina kot glavni faktor podjarmila, zdaj pa zmiraj ponavljajočih se ustaj na Turškem ne uzročuje odvažnost Slavjanov, temveč turška krutost, ki kristjane toliko zatira, da jim je smrt ljubša, kot življenje polno trpljenja.

Ta nesloga med seboj in plaho špoštovanje tujstva se pa ne kaže samo v veliki politiki, ampak v vsem življenju, v ponašanju, celó v obleki, pri vsakem podvzetju. Poglejmo samo na slovensko časopisje. S kako pobožnostjo se prebirajo politične zmišljave in laži dunajskih časopisov, povesti nemčurskih beletrističnih listov, ki (v novejšem času) večidel nimajo prav čisto nobone beletristične vrednosti, burke „Kikeri-jeve“, „Floh-jeve“ itd., ki so včasih tako neslane in surove, da bi mislečega bralca kmalo krč v želodcu prijel! A domače časopisje zavoljo pomanjkanja naročnikov hira in vene! Čitajte domač časopis misli si ta ali drugi: „tako znam tudi jaz povedati, zakaj bi ravno od njega bral!“ Pritrdi mu drugi, tretji, a četrti že reče: „svoj časopis vstanovimo za naš kraj,“ in razcepljenje v domačem taboru je gotovo, ker je treba opozicije prvemu listu, da se dokaže potreba izdavanja drugega. Imamo lističe v kotih Slovenije, ki so pa večidel tako lokalni, da bralca, oddaljenega po 3 do 5 milj čisto nič zanimati ne morejo; se ve, da ne morejo imeti naročnikov in morajo hirati! Zato jaz prav iz srca pritrdim dopisniku v „Obzoru“ orizoma skrcenja slovenskih časopisov, se vé da ne v tem smislu, da bi jih samo manj bilo, temveč da bi boljši in obširniši bili. Lahko bi imeli dober lepoznanek list, da bi le izdavalci in pisatelji vsak nekaj svojih muh opustili in si za pravilo postavili: „in necessariis unitas, in accidentalibus libertas“; še ložej dobro vre-

dovan kmetijski list, v katerem bi se združili vinorejci štajerski, goriški in dolenski, živinoorejci gorenski, poljedelci vseh slovenskih pokrajin in tudi umetni čebelorejci; isto tako lahko skupen učiteljski list. Malo težje, a vendar ne nemogoče, je s političnim listom; ali tudi tukaj bi se našla edinost, ako bi dotično vredništvo politiziralo iz objektivnega štališča, ako bi imelo pred očmi le narodno korist, ne pa strankarskih ali celo osebnih namenov.

Zdajni polit. časopisi so včasih suhoparni, ker so v njih dopisi iz raznih slovenskih pokrajin kaj redki. Kako bo v Istri bivajočega Slovenca zanimival časopis, ki o isterskih zadevah še ne črha ne! Ali v duhu že vidim g. vrednika, kako nagrbanci čelo, slišim ga, kako nevoljno zamrmlja: „dopisujte, mi radi sprejemamo, plačanih dopisovalcev, kakor jih imajo nemški časopisi, pa mi ne moremo imeti, ker je premalo naročnikov,“ itd. Ta odgovor je res tako temeljit, da se mu ugovarjati ne more in ne sme, rajši bi latinski rek: „Quem dii oderunt“ obrnil na vrednike slovenskih časopisov. Ali, da je v tem oziru tako žalostno, je mnogo krivo preveliko število slovenskih časopisov. Takih, ki bi radi dopisovali, ali kateri bi vsaj katerikrat poslali kak dopis, je malo; ako se ti razdelé v razne časopise, na vsak časopis pridejo redkejši dopisi, kakor so bele vrane. Ako bi bil le en političen časopis, bi se ti redki dopisniki v enem združili, časopis bi postal zanimivejši in marsikteri bi se oživil, ter tudi iz svojega kraja opisal kak dogodek, ako bi iz sosednega kraja bral kak dopis — mislim, da bi dopisovanje postalo živahnejše. Omenim pa, da tudi nemški veliki časopisi nimajo toliko specialnih dopisnikov, kakor bombastično tiskajo: „Aus N. (von unserem Special-Correspondenten) — Aus N. von unserem zweiten Special-Correspondenten“ itd. Nimamo jih toliko, ne. Časopisi, ki so v gmotnem obziru na konji, jih imajo res na najvažnejših mestih, n. pr. zdaj v vojski, od koder je novica zanimiva, ako je res nova; a kdo bo verjel, da imajo specialne dopisnike v vsih znanih in nezanih mestih, od koder imajo dopise z napetim naslovom: „vom unserem Special-Correspondenten.“ Ti korespondenti sede v vredniški pisarnici, ki iz tujih časopisov dogodkov iz onih krajev posnemajo in v obliko dopisa predeljujejo, ker po tem časopis postane važnejši in zanimivejši. Pri slovenskih časopisih še tudi to ni mogoče, ker imajo tako malo naročnikov, da si mora vrednik drugje kruha iskati, a vredništvo kot stransko delo oskrbljevati. Ako bi imeli en skupen časopis, bi imel več naročnikov, pri boljših dohodkih bi vse svoje moči posvetil časopisu, mogel bi imeti tudi sodelavce, ki bi iz naročenih tujih časopisov dogodbé iz tujih krajev posnemali in v obliko dopisov objavljali. Tako bi časopis kaj lahko imel specialnega dopisnika v srbski, ruski, nemški, deželi itd. a za objavlanje dogodkov v domači deželi bi se za en časopis zmiraj več rodoljubnih dopisnikov našlo, kakor se jih za mnoge, za vsacega posebej najti more.

Pa mi bo kdo v svoji priprosti slovenski poštenosti odgovoril, da bi bil „švindal,“ kar sem rekel o dopisnikih iz tujih krajev. Opominim, da tudi dopisniki, ki res v dotičnem tujem kraju prebivajo, ne poročajo samo tega, kar so sami videli, ampak tudi to, kar so slišali od drugih, ali v katerem dotičnih lokalnih listov. Kaj pa meni, kot bralcu, mar, ako je dopisnik, predelovaje dopis iz katerega lokalnega lista, sedel v sobi na bulevardskih

ulicah, ali pa na Poljanah, da mi le dogodek zanimivo pove.

Obliko dopisa volim zato, ker se v dopisovalni obliki da lepše povedati in se rajše bere, kakor suho notico, da se je tu ali tam to ali to dogodilo; že sam napis pri dopisu: „Iz Petrograda, iz Cetinja, iz Carigrada“ itd. oči na sebe poteguje in zbudi pozornost.

Proti zedinjenju političnih listov v enega vgovarjalo se bo, da smo Slovani v politiki v mnogih ozirih različnih misli. Žalibog, da je res, kar sem precej od začetka rekel, da smo le v pokorenji pod tujčevo peto složni, a med seboj se pipljemo za najmanjše reči, velikokrat le iz osebnih namenov. Pa to ni prav, in dokler bo tako, bomo napredovali le po rakovih stezah! Treba nam je sloge, a da bo sloga, morajo osebnosti in strankarstva nehati, treba, imajo pri časopisu sodelujoči rodoljubi veliko dobre volje in tudi potrpljenja, da nastalo opozicijo z mirno in prepričevalno besedo potlačijo, a ne z ujedanjem, ki ni samo otročje smešno, ampak skoz in skoz škodljivo. Politika naj bo narodna, to je brani naj se korist in pravica narodova; v tem menda so vsaj vsi slovenski politikarji enih misli, ki pa niso tih misli, niso slovenski politiki, ampak grabljevci.

No, ako bi hotel o tem predmetu, o raznih nazorih v slovenski politiki govoriti, bi mi dopis preveč narastel; naj se pa o tem še kdo drugi oglasi.

Domače novice.

V Ljubljani 7. avgusta.

(Kegljanje na dobitke.) Na korist dramatičnemu društvu se bode kegljalo v čitalnici od 14. avg. do 4. sept. Dobitki so 5, 4, 3 zlati, 10, 7, 5, 2 tolarja. Dramatično društvo je podpore zelo potrebno, zato priporočamo rodoljubom, naj se tega kegljanja vdeleže; kdor sam ne pride, naj nadomestniki kegljajo; in ako bi vtegnil kak dobitke zadeti, se mu bo pošteno poslal.

(Tabor v Udmatu ni dovoljen!) Okrajno glavarstvo ljubljansko ni dovolilo tabora na pašniku pri Udmatu in sicer zato ne, „ker je Avstrija o sedanji rusko-turški vojski popolnoma neutralna.“ Ali ni tudi Ogerska enako neutralna? Zakaj pa smejo Madjari na tabornih kazati svoje simpatije Turkom? — Zoper odlok okrajnega glavarstva se bo vložila pritožba do deželne vlade.

(Kozá.) Ljubljanski mestni magistrat nizanja, da se na „rotovžu“ vsako soboto popoldne kože stavijo. Vzrok temu nizanilu je ta, da je več ljudi za kozami zbolelo.

(„Turški list“) se huduje nad tem, da namerajo slovenski domoljubi napravljati tabore, na katerih bi se pokazalo, da ljudstvo nikakor ne mara Turkov. Se vé, da „svobodoljubni“ list zahteva, naj bi vlada vse tabore kar ob kratkem prepovedala; posebuo pa bi mu bilo vstreženo, ako bi tiste, ki prosijo dovoljenja, brž zaprla. Slednjič misli „turški list“, da razprostrjenje narodne zastave krivega pre-roka ne bo branilo Turkom zmagovati. To je oslarija, na katero mi nimamo ljubljanskemu buteljnu nobenega odgovora.

(Poseben železničen vlak) z jako znižano ceno se 15. t. m. zjutraj ob 8. uri odpelje iz Ljubljane v Lesce, in se zvečer zopet vrne nazaj; iz Celovca pa pride ta teden poseben vlak v Lesce.

Razne reči.

— Učiteljske spremembe. Nadučitelj Škoflek na Vranskem in Cizelj v Mozirju menjata svoji službi; za učitelja na Planini pride J. Voglar in k sv. Križu pri Slatini Fr. Bezjak. V Ločah pri Konjicah je Ida Salficky nameščena kot učiteljica.

— Duhovske spremembe v ljubljanski škofiji: Č. g. Alojzij Kumer, kaplan v Neklem, je dobil faro Leše; č. g. Vodir, kaplan v Radolici, pa pride za administratorja v Goriče.

— Spremembe v Lavantinski škofiji. Prestavljeni so č. g. kaplani: A. Podkostnik v Prihovo. — J. Pečnik v Svičino, — G. Hrastel k sv. Štefanu. — Na novo so vmeščeni č. g. L. Kramberger v Marenberg. — M. Goršič v Vuzenico II., — F. Šošterič v Hoče II. — Kaplanija v št. Rupertu nad Laškimi in 2. kaplanija v Šmartnu pri sloven. Gradcu ostanete začasno izpraznjeni.

V Goriški nadškofiji: Č. g. Alojzij Carli, dosedaj kaplan v Mirnem, je imenovan fajmošter pri sv. Luciji (na Mostu). G. Andrej Urbančič gre za vikarja na Pečine, g. Jožef Tomšič, kaplan v Kanalu, za vikarja v Levpo. — Umrla sta č. g.: Anton Flander, vikar na Serpenici, in Martin Chiaruttini, kaplan v pokoju. R. I. P.

— † Č. g. Janez Dolničar, administrator na Planini (pri sv. Križu) pri Jesenicah, je šel 2. t. m. na Jesenico. Vrnivši se proti večeru domu ob hudem vremenu, padel je na poti in se je tako nesrečno vdaril na sence, da je mrtev obležal. Včeraj so ga pokopali. R. I. P.

Eksekutivne dražbe.

7. avgusta: Nusdorfen iz Slapa (2.) v Vipavi. Triller iz Dorfarjev (2.) v Loki. Farič iz Radohove vasi (2.) v Postojni. Burger iz Praprotnice police (2.) v Kranji. Gustinčič iz Postenjska (2.), Tomšič iz Bač, Barbiš iz Topolca (2.), vsi v Bistrici. Murgel iz Dolenje vasi (2.), Peče iz Spodnjega karteleva (2.), Kovačič iz Vrhpeči (2.), Josef iz Herinje vasi (2.), vsi v Novem mestu. Šukle iz Dolenje Lokvice (2.) v Metliki.

Dražbe Štajarske: 8. avgusta Jan. Toplak v Pavlovcih 400 gld. Peter Medved v Statenbergu. 10. avg. Štefan Šunkovič v Furnišu 275 gld. Gregor Kreml v Negovi. 17. avg. Franz Abt v Ločiču 800 gld. Janez Štuc v Rožnem 275 gld.

Denarstvene cene 4. avgusta.

	Denar.	Blago
Državni fond.		
6% avstrijska papirna renta	62.20	62.30
5% renta v srebru	66.60	66.70
4% renta v zlatu (davka prosta)	74.35	74.80
Srečke (lozi) 1854. l.	109.—	109.50
„ „ 1860. l. celi.	114.—	114.40
„ „ 1860. l., petinke	122.25	123.—
Premijski listi 1864. l.	132.—	132.50
Zemljiščine odveznice.		
Štajarske po 5%	96.50	97.—
Kranjske, koroške in primorske po 5%	95.—	96.—
Ogerske po 5%	76.25	76.50
Hrvaške in slavonske po 5%	84.—	84.50
Sedmograške po 5%	75.—	74.50
Delnice (akcije).		
Nacionalne banke	805.—	807.—
Unionske banke	49.75	50.50
Kreditne akcije	151.30	151.50
Nižoavstr. eskomptne družbe	680.—	690.—
Anglo-avstr. banke	68.25	68.75
Srečke (lozi).		
Kreditne po 100 gld. a. v.	160.75	161.25
Tržaške „ 100 „ k. d.	120.—	121.—
„ „ 50 „ „ „	60.—	61.—
Budenske „ 40 gld. a. v.	29.—	30.—
Salmove „ 40 „ „ „	37.—	38.—
Palfi-jeve „ 40 „ „ „	28.50	29.—
Clary-jeve „ 40 „ „ „	30.—	30.50
St. Genois „ 40 „ „ „	29.75	30.25
Windischgrätz-ove „ 20 „ „ „	25.25	25.75
Waldstein-ove „ 40 „ „ „	21.50	22.50
Srebro in zlato.		
Ces. cekini	5.96	5.97
Napoleonsdor	9.94	9.95
Srebro	107.90	108.—